

de Vrijbrief

In dit nummer o.a:

Milieu-efficiëntie marktgericht
benaderd door **Hans Krabbe**

Faalt de markt bij de
kinderopvang? Een
antwoord door **Auke R. Leen**

Anton Peeters over
paspoorten en andere affaires

Jaargang 19

94/5+6

de Vrijbrief

De Vrijbrief is een uitgave van de Stichting Libertarisch Centrum en verschijnt 6x per jaar.

REDACTIE

Stefan van Glabbeek
Mike van Roosmalen, eindredactie
Jaap van der Starre
Arie in 't Veld
Jean-Jacques Vrij

Redactieadres: De Vrijbrief
t.a.v. Mike van Roosmalen
Engelenburg 57, 2036 RB Haarlem,
tel. 023-353205

ABONNEMENTEN

Nederland: f 50,- per 6 nummers,
(voor studenten en houders CJP-pas: f 30,-),
over te maken op bankrekening 46.24.31.320
t.n.v. Vrijbrief, ABN-Amro Amsterdam
(Giro van de bank: 8238)

België: BF 900,- per 6 nummers,
(voor studenten en houders CJP-pas: BF 600,-),
over te maken op bankrekening 645.124.0465.64
t.n.v. Vrijbrief, Bank J. van Breda te Antwerpen,
of per cheque aan Libertarisch Centrum,
Herentalsebaan 109, 2100 Deurne.

Een abonnement op de Vrijbrief geeft U tevens:

- Korting op boeken van het Dutch Libertarian Book centre, waaronder minimaal 10% korting op uitgaven van Freedom Forum Books.
- Korting op deelname-kosten van bijeenkomsten en conventies, georganiseerd door de Stichting Libertarisch Centrum.

Abonnementenadministratie:

Stefan van Glabbeek
Dirk de Dordelaan 301^A
3132 HH Vlaardingen
tel. 010-2340051

ISSN 1381-835X

REDACTIONEEL (1)

Mike van Roosmalen

Over Vrijbrief 94/5+6, Agorae en Freedom Network News

U heeft zojuist uit de enveloppe een dubbelnummer van de Vrijbrief en een exemplaar van het nieuwe tijdschrift Agorae gehaald. Wellicht dat U zich afvraagt waar de Freedom Network News is gebleven. Hieronder volgt een korte toelichting.

Dubbelnummer Vrijbrief

Het is ons ook dit jaar niet gelukt om 6 keer per jaar uit te komen in een strakke 2-maandelijks regelmaat. De oorzaak hiervan? Alle bijdragen aan de Vrijbrief (van het schrijven van artikelen tot het verzendklaar maken) worden gedaan door vrijwilligers met drukke banen en overig privé-leven.

Deadlines worden wel eens niet gehaald. Hierover boos worden is heel moeilijk. Daarom toch opluchting over de 5 keer dat het ons gelukt is. Een dik exemplaar is nummer 94/5+6 niet geworden. Een gratis kennismakingsexemplaar van Agorae is hopelijk een sluitende pleister op de wonden.

Agorae

Agorae, een nieuw Nederlandstalig intellectueel-liberaal tijdschrift, wordt U hierbij ter kennismaking aangeboden. De Agorae wil inhoudelijk volkomen onafhankelijk zijn van politieke partijen en belangengroepen en wordt eenmalig meegestuurd met de Vrijbrief. Het streven is om de Agorae 2 keer per jaar uit te laten komen. De streefprijs per exemplaar zal ongeveer f 10,- of BF 200,- zijn. Deze prijs is mede afhankelijk van de oplage, en zeker van het aantal betalende abonnee's. Daarom de oproep aan die lezers die geïnteresseerd zijn in meer informatie over Agorae of die reeds een abonnement overwegen schriftelijk of telefonisch contact op te nemen met:

Mike van Roosmalen, Engelenburg 57, 2036 RB Haarlem,
tel. 023-353205.

Let wel, door contact op te nemen verplicht U zich niet tot het nemen van een abonnement!

Freedom Network News

Met ingang van 1995 zal de Freedom Network News niet meer worden meegezonden met de Vrijbrief. De belangrijkste reden hiervoor is dat het versturen van FNN een te dure aangelegenheid is geworden sinds de PTT haar wijze van tarifieren heeft veranderd. De FNN blijven versturen zou ons tot een verhoging van de abonnementsprijs hebben genoodzaakt, een verhoging die nu achterwege kan blijven. En een verlaging dan, zult U zich afvragen. We onderzoeken nog of het mogelijk is delen van FNN, zoals het ISIL-World Report, integraal op te nemen in toekomstige Vrijbriefnummers. Een andere belangrijke reden is dat de FNN vaak veel te laat in Nederland aankwam zodat het kon gebeuren dat FNN soms een halfjaar na eerste verschijning bij de Vrijbrief-lezers in de brievenbus belandde.

Hopelijk is bovenstaande toelichting voldoende geweest. Namens de Vrijbrief-redactie wens ik U fijne feestdagen en een voorspoedig 1995 toe.

REDACTIONEEL (2)

Arie in 't Veld

Politieke paradoxen

Het huidige paarse kabinet dat over de Nederlandse burgers waakt, wordt door verschillende commentatoren als 'liberaal' bestempeld. Dit keurmerk leek gerechtvaardigd toen de regering bereid bleek het advies van een denktank van voornamelijk ondernemers om alle drugs te legaliseren, in overweging te nemen. Op basis van dit gegeven zou men het kabinet zelfs libertarisch kunnen noemen. Het advies van de wijze mannen (vrouwen?) had echter een keerzijde: de legale drugs zouden in staatswinkels moeten worden verkocht. Bij mij roept de term 'staatswinkel' beelden op van het voormalige Oostblok en het bijbehorende paradijs der proletariërs. De Nederlandse regeerders zagen dit echter anders: zij rekenden zich reeds rijk aan de belastingen die deze winkels zouden opleveren, en aan het heffen van BTW en accijnzen op de betreffende genotmiddelen. Een paradoxaal advies derhalve: legalisering van drugs en deze vervolgens verkopen in staatswinkels.

Onlangs zaten vele huishoudens en bedrijven op de Veluwe lange tijd zonder elektriciteit. Uiteraard trachtten de gedupeerden de schade te verhalen op de leverancier. Deze stelt echter in de algemene

INHOUD

MILIEU-EFFICIËNTIE:.....	4
EEN MARKTGERICHTE BENADERING <i>Jaap Krabbe</i>	
KINDEROPVANG: FAALT DE MARKT?.....	8
<i>Auke R. Leen</i>	
LOUCHE, OF HET VERZET TEGEN HET GROTE NIETS.....	10
<i>Cees de Bruin</i>	
WAAROM VRIJHEIDSLIEVENDE MENSEN EEN EXTRA PASPOORT NODIG HEBBEN.....	12
<i>Anton Peeters</i>	
TERRA LIBERA.....	18
Libertarisch nieuws en informatie <i>Hub Jongen</i>	
1995 LIBERTARIAN WORLD CONVENTION.....	22
"The Pieces Of The Puzzle"	
VRIJ-EN IN DE MARKT.....	24
<i>Louk Jongen</i>	
SEMINAR AMSTERDAM.....	26
25 FEBRUARI 1995	

voorwaarden dat dergelijke claims niet gehonoreerd zullen worden. Opnieuw een paradoxale situatie: als je stroom wilt hebben, heb je 'keus' uit één leverancier. Als je het niet eens bent met diens voorwaarden, is het enige alternatief zonder stroom te zitten. Dit alternatief is niet reëel omdat het je te zeer zou duperen. Wanneer je de voorwaarden wel accepteert en je alsnog zonder elektriciteit komt te zitten, word je opnieuw de dupe: er wordt geen schadevergoeding toegekend. Een voorbeeld te meer dat het ontbreken van een vrije markt op dit gebied leidt tot een paradoxale problematiek. Ook een andere monopolist reageert op dezelfde merkwaardige wijze op schade als gevolg van stroomstoringen en stakingen: de Nederlandse Spoorwegen.

Of paars staat voor prolongatie van paradoxen of voor progressie, zullen we moeten afwachten. Wie weet gaat er bij de verlichte politici binnenkort een meer libertarisch lampje branden.

Milieu-efficiëntie: een marktgerichte benadering

Jaap Krabbe

De wereld van een door de markt beheerste economie en die van natuur en milieu kan men voorstellen als tegenpolen, waarin processen plaatsvinden die in veel opzichten niet op elkaar zijn afgestemd en waarin economische processen in veel gevallen de kwaliteit van het milieu aantasten. In deze visie vallen de doelstellingen van de produktie niet samen met die van het behoud van natuur en milieu. Helaas is deze voorstelling van zaken in diverse opzichten realistisch. De milieupolitiek, evenwel, is erop gericht economische processen zo goed als enigszins mogelijk is in te passen in het natuurlijke ecosysteem en zo zuinig mogelijk om te gaan met natuurlijke hulpbronnen. Dit beleid houdt tal van directe voorschriften in omtrent de manier waarop produktie en consumptie dienen plaats te vinden. Deze stoelen op de prioriteit die het behoud van het milieu in tal van opzichten verdient.

Dergelijke directe milieu-voorschriften passen zeer wel in een liberalistische economische visie. Deze houdt immers in dat andermans rechten moeten worden gerespecteerd, hetgeen ook geldt voor diens aanspraken op een milieu van goede kwaliteit. Hierbij valt echter aan te tekenen dat het op natuurbehoud gerichte stelsel van instituties op verschillende manieren kan worden ingericht en dat, uit een markt-economisch standpunt bezien, het niet onverschillig is welke hoedanigheden het milieu-economische systeem heeft. Een kernvraag hierbij is of en op welke wijze het efficiëntie-beginsel tot zijn recht komt, naast het principe dat het milieubeleid doeltreffend moet zijn, dus naast het effectiviteitsbeginsel.

De relatie tussen economie en natuur is niet per se die

Dr. J.J. Krabbe is oud-hoofddocent van de vakgroep Staathuishoudkunde van de Landbouwniversiteit Wageningen. Hij heeft gepubliceerd over milieu-economische en institutionele vraagstukken, alsmede op het gebied van de geschiedenis van het economisch denken, in het bijzonder met betrekking tot de relatie tussen economie en natuur.

van conflict. Men kan deze ook zien uit de gezichtshoek van interactie en onderlinge afhankelijkheid, waarbij het marktmechanisme niet gericht is op aantasting van de natuur, maar fungeert als een belangrijke component van het milieubeleid. Hiertoe moet aan bepaalde institutionele voorwaarden zijn voldaan. Van deze benadering wil ik graag een paar aspecten belichten.

Het vraagstuk van een economische politiek en een milieupolitiek die harmonisch op elkaar zijn afgestemd kan op verschillende manieren worden belicht. Ik kies hier voor een beschouwing waarin het begrip efficiëntie in het centrum staat. Uitgangspunt is het statische efficiëntiebegrrip dat gericht is op typisch "economische" grootheden, zijnde een begrip dat betrekking heeft op goederen die vanouds in het ruilverkeer treden. In deze begripsvorming, in haar traditionele vorm, wordt de institutionele context waarbinnen het "eigenlijke" economische gebeuren zich afspeelt opgevat als een gegeven. Dit brengt mee dat er weinig mogelijkheden zijn om processen in de wereld van de natuur in de analyse te betrekken. Hiertoe dient dit elementaire efficiëntiebegrrip te worden uitgebreid. In het kader van het onderwerp, economie en natuur, belicht ik een uitbreiding in drie richtingen, te weten: de dynamisering van het van oorsprong statische economische model waarnaar het efficiëntiebegrrip refereert, de incorporatie van de institutionele structuur in dit model en, tenslotte, de integratie in het economische model van componenten van de natuur, die dan fungeren als schaarse en geprijsde grootheden. Hierbij komen achtereenvolgens aan de orde de begrippen elementaire efficiëntie, milieu-efficiëntie, waarin de gedachtegang uitmondt. Aan de karakteristieken van laatstgenoemd begrip wordt in het bijzonder aandacht gegeven. In wezen gaat het om de vraag: "Wat is, naast het planaspect van het milieubeleid, de essentie van het liberalistisch economische aspect van dit beleid?"

Elementaire efficiëntie

Wil men dat van de natuur op een efficiënte wijze wordt gebruik gemaakt, dan ligt het voor de hand dat men zich bezint op het elementaire efficiëntiebegrrip, zoals

dit in het economisch denken een plaats heeft gekregen. Efficiënt handelen is handelen overeenkomstig het economisch principe: met een gegeven hoeveelheid middelen een zo groot mogelijk resultaat bereiken of, wat op hetzelfde neerkomt, een bepaald resultaat bereiken met zo min mogelijk "schaarse" middelen. In de economie stond en staat de strekking van deze formulering nauwelijks ter discussie. De problemen doemen op als men zich afvraagt hoe men de kostenelementen enerzijds en de opbrengst- en nutselementen anderzijds moet meten en hoe men aan deze verschillend geaarde elementen waarden kan toekennen die kunnen gelden als wegingsfactoren in het proces van aggregatie en vergelijking van kosten en baten. Het traditionele antwoord dat reeds in de negentiende eeuw werd gegeven luidde, dat de quanta gegeven zijn met de hoeveelheden die een rol spelen in het marktproces en de waarden met de prijzen die op de markten tot stand komen. Dit principe wordt nog steeds aanyaard. Men is echter tot het inzicht is gekomen dat hiermee de kosten-baten vraag gezinszins volledig is beantwoord.

Het model dat de oude economen voor ogen stond was dat van een economie bestaande uit markten van volledige mededinging, dat zijn markten met veel vragers en veel aanbieders, waarbij geen van de deelnemers aan het marktproces in staat is een prijs te beantwoorden voor een groot deel aan dit concept. Monopolies werden schadelijk geacht en de onder dergelijke omstandigheden verhandelde hoeveelheden en bedongen prijzen werden gezien als een frustratie van het efficiëntie-beginsel. Zo ontstond de situatie dat het efficiëntiebeprijd werd gebonden aan een bepaald economisch model, waarbij men aanvankelijk refereerde aan de uit de Verlichting stammende idee van de "natuurlijke orde". Hierbij dacht men aan de structuur van het heelal en slechts enkelen tevens aan het "ecologische systeem", waarvoor hedendaagse economen veel belangstelling hebben.

Het is duidelijk dat als men de efficiëntie-maatstaf wil aanleggen op de diverse componenten van de natuur, men aangewezen is op een model dat aanzienlijk ruimer is dan het bovenstaande statische marktmodel van volledige mededinging. Het is een gelukkige omstandigheid dat in de economische theorie de modelvorming zich in deze richting heeft ontwikkeld. Tot heden is onomstreden dat mededinging een essentiële voorwaarde is voor een goed functionerende maatschappij. Daar staat tegenover dat tal van monopolioefde elementen zijn opgenomen in het huidige economische verkeer. Multinationale ondernemingen en oligopolisten in het algemeen, vakbonden en andere

beroepsorganisaties, alsmede specifieke overheidsbedrijven zijn karakteristiek voor hedendaagse economieën. Men is tot de erkenning gekomen dat men in de context van een markt van volledige mededinging niet kan profiteren van bepaalde "economies of scale". Auto's, benzine, vliegtuigmotoren, om een paar markante voorbeelden te noemen, kunnen onder dergelijke omstandigheden niet "economisch" worden geproduceerd. Voor het efficiëntiebeprijd kan dit inhouden dat men monopolioefde marktelementen inbouwt in het eerder genoemde model en hiaraan refereert. Andere economen stellen zich op het standpunt dat een aldus aangepast model niet wezenlijk verschilt van het model van algemeen evenwicht met volledige mededinging op alle markten. Zij achten deze specifieke verwijzing niet nodig.

Dynamische en institutionele efficiëntie

Op het gebied waarin economie en natuur elkaar raken vinden allerlei ontwikkelingen plaats, die in belangrijke mate het beeld bepalen. Bevolkingsomvang, produktie- en milieutechniek, natuurlijke voorraden, en het leefmilieu in het algemeen, zijn onderhevig aan een proces van verandering. Het efficiëntie-model, het model waaraan de efficiëntie-maatstaf refereert, dient zodanig te zijn dat deze dynamiek kan worden weergegeven. Dynamica is in de economie reeds geruime tijd onderwerp van studie. Men is zich gaan realiseren dat als men het maatschappelijke gebeuren weergeeft met een statisch model, weliswaar op veel punten inzicht wordt verkregen maar dat ook essentiële aspecten buiten beschouwing blijven. Hierbij dacht men niet in eerste instantie aan de natuur, maar aan conjuncturele verschijnselen en voorts aan de ontwikkeling van de sociaal-economische structuur.

Wil men de merites van het statische model behouden en ontwikkelingsaspecten inbouwen, dan moet men dus het van oorsprong statische model "dynamiseren". Tinbergen en Frisch hebben op het punt van economische dynamica baanbrekend werk gedaan. Zij relateerden grootheden uit een bepaalde periode met die van een vorige. De optimale situatie, waaraan het efficiëntiebeprijd is gebonden, kan dan worden weergegeven als een gegeven dat in de loop van de tijd geleidelijk verandert. Op deze wijze wordt de efficiëntie-maatstaf een dynamisch concept. Naar deze economische visie verwijst het begrip dynamische efficiëntie.

Voor een goed beheer van de natuur is doelmatig overheidsbeleid noodzakelijk, of het nu gaat om de

exploitatie van natuurlijke hulpbronnen met een stelsel van concessies en royalties, dan wel om bescherming van "al wat geeft en groeit". Dit brengt mee dat het institutionele kader, waarbinnen het gebeuren op de markt zich afspeelt, binnen het gezichtsveld van de efficiëntie-analyse moet worden geplaatst en hiertoe dient te worden geïntegreerd in het economische model.

De dynamisering van het efficiëntiebegrip heeft dus een aspect dat speciale aandacht verdient: de institutionele ontwikkeling. In het Duitsland van de negentiende eeuw is hieraan veel aandacht geschonken door de Historische School in de economie. De Romantiek had hiervoor de geesten rijp gemaakt en de sociaal-economische omstandigheden gaven hiertoe aanleiding. Men kreeg oog voor de ontwikkeling van de maatschappelijke organisatie en dus ook voor die van de economie. De evolutie van de cultuur brengt mee dat de efficiëntie-maatstaf fundamenteel kan veranderen, omdat men prioriteiten anders gaat leggen. Gewijzigde opvattingen omtrent de wijze waarop de maatschappij dient te worden ingericht resulteren in nieuwe organisatievormen, in een vernieuwde institutionele structuur.

In de loop van de laatste twee eeuwen is de hiërarchische maatschappelijke organisatievorm van "Verlichte" bestuurders geëvolueerd tot een complexe bestuursvorm dat in feite een cybernetisch systeem is, waarin tal van instituten specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben, naast de specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de individuen waaruit de samenleving bestaat. Bij het elementaire efficiëntiebegrip gaat men uit van een gegeven institutioneel kader, waarbinnen het economisch leven geacht wordt zich af te spelen. Verbreedt men deze beschouwing, door er maatschappelijk gewenste institutionele veranderingen in te betrekken, dan kan men dit tot uitdrukking brengen met de term institutionele efficiëntie.

Milieu-efficiëntie (slot)

De institutionele structuur is van bijzondere betekenis voor de economie van de natuur. Het milieu kan men zien als een bundel van componenten van de natuur. Sommige ervan spelen een essentiële rol in het proces van productie en consumptie. Of de schaarste van deze natuurlijke productiefactoren tot uitdrukking komt in een "factorprijs" en, als dit het geval is, welke factoren de hoogte van deze prijs bepalen, hangt af van het systeem van betrokken instituties. Deze milieu-insti-

tuties bepalen op welke wijze eigendomsrechten op de natuur worden gevestigd en hoe aan deze "rechten" vorm wordt gegeven.

De economische waarde van componenten van de natuur kan op verschillende manieren tot uitdrukking komen, naar gelang van de structuur van het institutionele systeem. Zo kan het gaan om een "rent", een milieuheffing, een "royalty", een pacht, een oorspronkelijke factorprijs of een transferprijs. Elk systeem heeft zijn eigen hoedanigheden. Deze worden in het politieke proces gewogen, op grond waarvan een systeem wordt gekozen dat op een bepaald moment wordt gezien als het meest wenselijke. Aangezien de inzichten van de leden van de samenleving, de milieu-omstandigheden, alsmede de productie- en milieutechniek aan verandering onderhevig zijn, geldt dit ook voor de optimaal geachte milieu-economische situatie. Milieu-efficiëntie is dus een maatstaf die maatschappelijk en historisch is bepaald.

In het economische proces wordt de schaarste van goederen, diensten en productiefactoren tot uitdrukking gebracht in hun prijzen. Wil men dezelfde toets aanleggen met betrekking tot de hierboven bedoelde "prijzen" van schaarse componenten van de natuur, dan dient men deze te bepalen met behulp van een simulatiemodel van het marktproces. Men maakt dan gebruik van de aan prijzen toegekende eigenschap dat zij, marginaal-analytisch gezien, kosten, opbrengsten en nuttigheden tot uitdrukking brengen en aldus een "sociaal optimum" karakteriseren. Dit optimum voldoet aan het efficiëntie-criterium, en beschrijft aldus een "efficiënte" toedeling van productiefactoren aan de diverse toepassingsmogelijkheden. De term milieu-efficiëntie brengt tot uitdrukking dat schaarse componenten van de natuur hierin zijn begrepen.

Niet elke politieke beslissing kan de toets van de efficiëntie-kritiek doorstaan. Een bezinning op de merites van diverse milieu-instituties is dan ook alleszins zinvol. Met de natuur dient zo zorgvuldig mogelijk worden te worden omgegaan, omdat deze moet worden gedeeld met andere volken en toekomstige generaties. Dit is het duurzaamheidsgezichtspunt, dat in het verlengde van de efficiëntie-maatstaf ligt. Het gaat om twee aspecten van hetzelfde sociale optimum. Voor de economie houdt dit in dat producenten niet ongelimiteerd tegen relatief lage kosten schaarse natuur-componenten kunnen verbruiken. Hogere prijzen resulteren in substitutieprocessen met productiefactoren waarvan de schaarste minder dringend is, bijvoorbeeld met de productiefactor arbeid.

Hierop sluit de overweging aan dat deze natuur-componenten daar worden aangewend, in het produktieproces, waar de behoefte eraan het meest dringend en de substitutiemogelijkheid met andere factoren relatief gering is. De mate van dringendheid van de behoefte komt doorgaans tot uitdrukking in de prijs die producenten met een zekere continuïteit voor de betreffende factor bereid zijn te betalen. Men kan stellen dat schaarse natuur-componenten als regel niet ter beschikking moeten komen van producenten die slechts aanmerkelijk minder betalen dan andere producenten, althans voorzover geen werkgelegenheidsoverwegingen en specifieke consumptieaspecten het beeld overheersen. Het aanbod van elementen van de natuur, doorgaans gereguleerd door de overheid, dient afgestemd te zijn op de maatschappelijke behoeften, zoals deze tot uitdrukking komen in de vraag van producenten naar deze produktiefactoren. Immers, de economische behoeften van individuen worden door een gecompliceerd marktmechanisme getransformeerd in een vraag naar produktiefactoren.

Mede via een prijsbeleid voor milieu-componenten, in de vorm van vaststelling van milieuheffingen en royalties, kan de overheid het gebruik en het verbruik van elementen van de natuur regelen. Het marktmechanisme maakt dan deel uit van het milieupolitieke instrumentarium en levert een essentiële bijdrage aan de

realisering van milieu-efficiëntie in het sociaal-economische gebeuren.

Het inkomen van de produktiefactor natuur, na aftrek van vergoedingen voor exploratie en ontwikkeling, komt grotendeels ten goede aan de gemeenschap. Dit omdat de natuur van allen is, uitzonderingen daargelaten. Het is echter de vraag voor welke doeleinden deze fondsen worden aangewend. In de hedendaagse maatschappij is de bestedingsdrang van de overheid bijzonder sterk. Het signaal dat fondsen uitgeput raken is vaak onontbeerlijk om uitgaven te beteugelen. In veel gevallen lukt dit slechts ten dele, zodat begrotingstekorten resulteren in geldontwaarding of accumulatie van staatsschuld. De verleiding om inkomsten uit natuurgebruik een budgettaire bestemming te geven is dan ook groot.

Het beleid waarvan genoemde inkomsten het resultaat zijn is gericht op een zo duurzaam mogelijk gebruik van de natuur. Het ligt dus in de rede dat de fondsen in kwestie ook voor dit doel worden aangewend en geen "oneigenlijke" bestemming krijgen. Dit houdt tevens in dat posten die reeds op andere gronden zijn verantwoord niet worden voorzien van een "milieu-label" en onder dit hoofd worden gefinancierd.

Jaap Krabbe □

Kinderopvang: Faalt de markt?

Auke R. Leen

De markt voor kinderopvang schijnt niet goed te functioneren. Tekorten alom. Op wachtlijsten voor opvang in kinderdagverblijven staan zo'n 70.000 kinderen ingeschreven. Door uitbreiding van de kinderopvang als gevolg van het overheidsbeleid doemen er in de kinderdagverblijven, althans zo dacht men in 1990, 15.000 onvervulbare vacatures op. Overheidsingrijpen zou daarom gewenst zijn. Functioneert de markt voor kinderopvang echter wel zo slecht? En, wat zijn de effecten van het gemeentelijke beleid voor de kinderopvang?

De markt van kinderopvang

Een van de gebruikelijke criteria om het functioneren van een markt aan te beoordelen is de verscheidenheid in aangeboden producten en diensten. Mensen verschillen immers in behoeften en voorkeuren. Verschillen waaraan een markt dient te voldoen.

Vanuit dit criterium bezien, ziet de markt er goed uit. Veel gezinnen waarin de beide ouders werken geven de voorkeur aan opvang buiten het formele circuit. De opvang vindt plaats in het eigen huis of in dat van een familielid. Een van de ouders zorgt voor het kind terwijl de ander werkt. Ook verlenen vaak grootouders, andere familieleden of oudere gezinsleden assistentie. Daarnaast zijn er opvangmogelijkheden bij bureaus, gastouders, particuliere kinderdagverblijven of gesubsidieerde kinderdagverblijven. Kortom er bestaat een grote verscheidenheid in kinderopvang.

Goedwerkende markten bieden naast verscheidenheid in assortiment ook een variatie in prijs. Een variatie in prijs die in de markt van kinderopvang is terug te vinden.

Zo varieert de prijs voor vijf dagen opvang per week in een kinderdagverblijf van f 80,- per maand in een gesubsidieerd tot f 1.400,- in een ongesubsidieerd kinderdagverblijf.

Naast assortiment en prijs is een belangrijk criterium om het functioneren van een markt aan te beoordelen het aanpassingsvermogen van de markt aan veranderende omstandigheden. Nu laat het geen twijfel dat er een groeiende vraag naar kinderopvang is doordat steeds meer vrouwen buitenshuis gaan werken. Ook treedt er een verschuiving op in de preferenties van gezinsopvang naar opvang in kindercentra. De markt heeft op deze veranderende vraag gereageerd. De opvangmogelijkheden zijn sterk gegroeid en opvang vindt steeds meer in kindercentra plaats. Ook de werkgevers reageren op de veranderende sociaal-economische situatie met het aanbieden van kinderopvang. Dit gebeurt zowel in de vorm van bedrijfscrèches als via het huren van plaatsen in kindercentra.

Maar hoe staat het dan met de gesignaleerde tekorten aan opvangplaatsen en onvervulbare vacatures? Allereerst, wachtlijsten geven een lang niet betrouwbaar beeld. Veel ouders schrijven zich in op meerdere lijsten tegelijk of vergeten hun naam van de lijst af te halen. Ouders maken vaak geen gebruik van de aangeboden kinderopvang. Zij hadden zich opgegeven voor het geval dat de vrouw (meer) zou gaan werken, of er zou

Auke R. Leen is verbonden aan de Vakgroep Staatshuishoudkunde van de Landbouwniversiteit Wageningen en is lid van de redactie-raad van *Agora*.

van een verhuizing sprake zijn geweest. Wachtlijsten zijn juist signalen waardoor de markt werkt. Op dezelfde wijze functioneren de verwachte tekorten aan werkers in de kinderopvang. Wachtlijsten en personeelsadvertenties zijn geen tekenen van een inefficiënte markt. Zo bewijst ook het verschil tussen het aantal werkende vrouwen en plaatsen in de formele kinderopvang niet dat de markt niet werkt. Het verschil zegt alleen dat de meeste kinderen in de informele opvang zijn en altijd al zijn geweest.

Lokaal beleid

Wat zijn de gevolgen van het lokale beleid voor de kinderopvang? Via het verstrekken van investerings- en exploitatiebijdragen geeft de centrale overheid de lokale overheid de mogelijkheid nieuwe plaatsen op te zetten voor kinderopvang.

De geldelijke omvang van deze stimuleringsmaatregelen groeit van zo'n 150 miljoen in 1990 tot een kleine 300 miljoen in 1994. De voorwaarde van het beleid waar de lokale overheid de meeste invloed op uitoefent is naast de kwaliteitseisen waaraan de kinderopvang moet voldoen, de hoogte van de tarieven voor de inkomensafhankelijke bijdragen.

Allereerst, wat is de invloed van het stellen van kwaliteitseisen op de kosten, omvang en kwaliteit van kinderopvang? Kwaliteitseisen zijn er bijvoorbeeld wat betreft de verhouding staf-kind, de kwalificaties van de staf zelf en de gestelde veiligheidseisen aan de plaats van de opvang. Duidelijk is dat de kosten door deze vereisten enorm zullen stijgen. Een kostenstijging die alleen maar voor de individuele gebruikers op te brengen is met grote subsidies of een volledige financiële verantwoordelijkheid van de overheid.

Ook de omvang van de aangeboden kinderopvang zal dalen. Het verplicht stellen van het hebben van een vergunning en de controle van de naleving daarop doet ongetwijfeld veel meer plaatsen van kinderopvang verdwijnen dan er door het stimuleringsbeleid bijkomen. Ook zullen minder werkers de tijd en de middelen hebben om aan de gestelde opleidingseisen te voldoen.

Over de kwaliteit van de geboden gesubsidieerde kinderopvang valt niet veel te zeggen. Er bestaat geen direct verband tussen de gestelde kwaliteitseisen en de daadwerkelijke kwaliteit van de geboden kinderopvang. Kwaliteitsverschillen treft men veelal aan binnen de verschillende soorten kinderopvang en niet zozeer tussen de verschillende opvangvormen. Wel is het zo dat in zoverre de concurrentie door het kleinere aanbod beperkt wordt, ook het aan de concurrentie gekoppelde streven daalt tot het leveren van betere en goedkopere producten. Een overheidsmonopolie is niet erg gevoelig voor de kwaliteitseisen van de consument. Bij concurrentie daarentegen is de klant koning. Ouders kunnen van opvangtype veranderen. De werkers zijn gemotiveerd om hard te werken en de middelen efficiënt te benutten.

Het verplicht stellen van het hebben van een vergunning en de controle van de naleving daarop doet ongetwijfeld veel meer plaatsen van kinderopvang verdwijnen dan er door het stimuleringsbeleid bijkomen.

Vervolgens, wat is de invloed van inkomensafhankelijke bijdragen op de sociaal-economische positie van de vrouw? Als het kinderopvangbeleid niet het welzijn in zijn algemeenheid maar de sociaal-economische positie van de vrouw betreft, zal deze laatste alleen maar achteruit gaan. Iedere inkomensafhankelijke bijdrage is een straf op werken. Eisen op lokaal niveau die bedrijven verplichten bij bepaalde percentages van werkende

vrouwen kinderopvang beschikbaar te stellen, hebben eveneens een negatieve uitwerking. Bedrijven zullen, in eerste instantie, jongere vrouwen met kinderen zoveel mogelijk weren om daarmee hun kosten te drukken.

Slot

Tot slot kan gesteld worden dat iedere regelgeving de belangrijkste bron van kinderopvang teniet doet: de eigen inventiviteit van de ouders op grond van een eigen verantwoordelijkheid. Zij beschikken immers over de specifieke kennis omtrent de vereisten waaraan de kinderopvang van hun kind dient te voldoen en de specifieke mogelijkheden daartoe. Kennis, verschillend van tijd en plaats, die op geen enkele wijze in een lokaal beleid tot uitdrukking kan worden gebracht. Iedere, ongetwijfeld goedbedoelde, regelgeving beperkt de concurrentie aan de aanbodzijde en heeft onbedoelde negatieve gevolgen. ■

Louche, of het verzet tegen het grote niets.

Cees de Bruin.

In deze Vrijbrief staat een eerste spreuk van Louche. Louche is een initiatief van mijzelf, dat het resultaat is van een jarenlang groeiende onvrede met zien wat er mis is en waarom, maar er niets aan kunnen doen.

Louche is een protest tegen de ongehinderde mensgevaarlijke (Louche) tendensen in onze samenleving. Onder mensgevaarlijk versta ik alles wat de menselijke natuur tegenwerkt. Daarbij ga ik ervan uit dat de mens een in principe vrij en rationeel wezen is, in de zin dat hij zichzelf moet en kan vormen en dát optimaal doet wanneer hij contradicties in zijn denken en handelen afwijst. Tendensen kunnen zijn alle personen, ideeën of bewegingen die een visie vertegenwoordigen waarin een dergelijke contradictie verborgen zit.

Eigenlijk is Louche een roep om aandacht voor het feit dat de enige consistente en consequente instelling voor de mens gelegen is in vasthouden aan zijn rationele vermogens. Wordt het tegendeel aangehangen, dan is willekeur en geweld in al haar vormen het onverbidelijke resultaat. Uit logica is af te leiden dat uit theorieën of principes die een contradictie bevatten, in feite alles te verklaren valt. (Zelfs de ontkenning van de eigen uitgangspunten). Dat betekent dat wanneer een denkbeeld tegenstellingen bevat, deze geen eenduidig onderscheid mogelijk maakt en daarmee incapabel is om juist en fout in de werkelijkheid te onderscheiden. Anders gezegd: de theorie is waardeloos. Dat is wat Louche nastreeft. Niet aflatend wijzen op de absurde consequenties van niet consequente en of consistente denkbeelden. In de hoop dat mensen het patroon gaan

ontdekken van 'het negatieve', het 'kwade', het onnatuurlijke, kortom: het tegenstrijdige als de ontkenning van leven, het grote niets.

Tegenstrijdige ideeën komen we op allerlei terreinen tegen. Natuurlijk in de sociale sfeer (politiek en het recht) zoals Libertariers van huis uit weten als geen ander. Maar ook op het gebied van de dode (stenen of kaarten die iets te vertellen hebben) en levende natuur (het milieu als rechtspersoon) of onze innerlijke natuur (misdadigers zijn de eigenlijke slachtoffers, of, omdat we verstand hebben kunnen we de wereld niet begrijpen). Louche zal in principe al deze terreinen aanpakken.

Hoe Louche te werk gaat? Het is mijn bedoeling Louche posters (bijvoorbeeld A3 of groter) op te hangen op zichtbare plaatsen, vooral waar veel mensen dagelijks passeren. Als het even kan legaal en absoluut zonder het recht (of bezit) van individuen of particuliere instellingen daarbij te schaden. Iedereen is uitgenodigd om hieraan mee te werken.

Reacties zijn van harte welkom. Het adres Postbus 2094, 5300 CB ZALTBOMMEL. Via dat adres zijn ook originelen van Louche posters aan te vragen! Die kunnen (ev. vergroot naar A3) worden vermenigvuldigd. ■

Verkiezingen:

Stemmen is iets anders
dan (ver)kiezen. Je kunt
verkiezen niet geregeerd
te worden, maar je stem
zal men niet willen
horen...

Louche®

Louche is een protest tegen storingen in de samenleving,
die het leven van de mens als méns ondermijnen.

POSTBUS 2094, 5300 CB ZALTBOMMEL

Waarom vrijheidslievende mensen een extra paspoort nodig hebben

Anton Peeters

Inleiding

Harry Browne schreef in 1977 een boek 'How I found freedom in an unfree world' en zou beschouwd kunnen worden als vader van het praktisch libertarisme. Hij moet niets hebben van politieke partijen, ook niet van libertarische, noch van actiegroepen tegen bijvoorbeeld hogere belastingen. Je trekt de aandacht van de autoriteiten en dat kan alleen maar narigheid opleveren. Het leven is kort en moet genoten worden. Het heeft geen zin om te ijveren voor een ideaal dat ver in de toekomst ligt, want wat heb je aan een ideale wereld als je zelf de pensioengerechtigde leeftijd hebt bereikt. Vind je dat je teveel belasting betaalt, neem dan die maatregelen die nodig zijn om belasting te vermijden. En houd ze vooral voor jezelf, want als te veel mensen het doen, wordt de wetgeving aangepast.

De, bewuste of onbewuste, navolgingen van Browne zijn natuurlijk nauwelijks georganiseerd en als ze zichzelf al een naam geven dan is dat PT. PT staat voor Previous Taxpayer, Perpetual Traveller of Permanent Tourist. De PT beschouwt de hele wereld als zijn woonplaats en de 180 landen van de wereld als even zo vele winkels, die allerlei aantrekkelijke waren in de aanbieding hebben. Wil hij geen belasting betalen, dan gaat hij naar een land dat geen belasting heft (belastingparadijs). Wil hij eens een keer een joint roken, dan gaat hij naar Nederland. Als hij zijn nieuwe GSX 1100 R, een motorfiets die 280 km per uur loopt, wil uit proberen dan gaat hij naar Duitsland. Er is geen genoegen of behoefte dat niet ergens ter wereld legaal bevredigd kan worden. De PT overtreedt geen enkele wet, respecteert de gebruiken van het land waar hij is, en gedraagt zich zo onopvallend mogelijk. U begrijpt dat het voor een dergelijke levensstijl zeer nuttig is om extra reisdocumenten te hebben, het liefst van een ander land en op een andere naam.

PT staat voor Previous Taxpayer,
Perpetual Traveller of Permanent
Tourist.

Is het moeilijk om aan een extra paspoort te komen? Nee, denk aan een huwelijk met iemand met een andere nationaliteit. Schijnhuwelijken zijn niet alleen voor de kansarmen. Verder kunt u in de 'Economist' en in de 'International Herald Tribune' advertenties lezen van bedrijven die tweede paspoorten aanbieden. Goedkoop zijn ze niet, maar voor minder draagkrachtigen zijn er ook 'doe het zelf' boeken.

Waarom een extra paspoort ook nuttig is voor mensen die niet de PT-levensstijl ambiëren zal ik u uitleggen.

Vrij reizen

Het meest voor de hand liggende voordeel is natuurlijk: vrij reizen. Er zijn minder visa nodig. Dit bespaart behalve enig geld—visa zijn niet zo heel duur—ook veel tijd, ergernis en overlast. Voor veel landen duurt de aanvraag voor een visum een week of langer. Betreffende ambassade moet meerdere malen bezocht worden. Minstens tweemaal: eenmaal om aanvraagformulier en paspoort in te leveren en eenmaal om paspoort plus visum weer op te halen, hetgeen een lange reis betekent naar de hoofdstad. Daar willen meer mensen een visum hebben, zodat lange wachttijden ontstaan. Mensen die op eigen houtje reizen kunnen hierover uit ervaring meepraten. Voor andere reizigers nemen tegenwoordig reisbureaus

de honneurs waar. Er kunnen zich nog andere problemen voordoen. Een kennis van mij heeft zeer onaangename herinneringen aan zijn reis naar Litouwen. Voor Litouwen hebben Nederlanders een visum nodig. Op de heenweg nam hij, samen met zijn vrouw de bus uit Noord-Oost Polen naar Vilnius in Litouwen. Tot zover geen problemen, die begonnen op de terugweg. Terug ging per trein en de trein loopt een klein stuk over grondgebied van Wit-Rusland. Hier was weer een

ander visum voor nodig; dat had hij niet. Dit koste hem veel tijd en geld en hij en zijn vrouw ondergingen de meest hondse behandeling die ze ooit hadden meege-maakt. Men schrijve 1994.

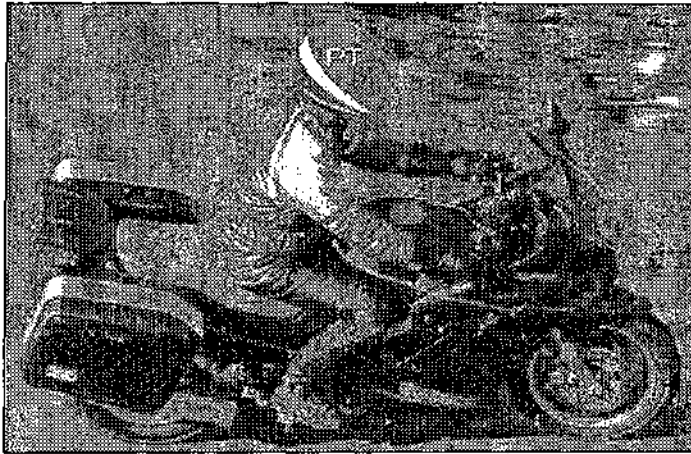
Mensen met een paspoort van een oostblokland als Polen of Hongarije kunnen vrij reizen in de voormalige sovjetrepublieken. Nu is het natuurlijk overdreven om voor een vakantiereis een Pools paspoort aan te schaffen, maar voor zakenmensen die veel handel drijven met landen uit het Sovjetblok zou dit geen gekke investering zijn. Hoewel het Nederlands paspoort een van de beste reisdocumenten van de wereld is, geldt bovenstaande mutatis mutandis ook voor andere delen van de wereld.

Verblijf

Een langer verblijf is mogelijk. Het toeristenvisum is meestal drie maanden geldig. Vaak kan dat eenmaal verlengd worden. Het tweede paspoort geeft de mogelijkheid om daarna opnieuw het land binnen te komen en het is mogelijk om het hele jaar te blijven of zo lang als gewenst is.

Een verblijf van langer dan zes maanden leidt vaak tot belastingplicht. Een tweede paspoort lost ook dat probleem op. Op ieder paspoort wordt maximaal een half jaar in het land verbleven. Stel een frisse Hollander Jan de Boer vindt in Zuid-Frankrijk een leuke baan als programmeur. Wanneer hij langer dan een half jaar werkt gaat de Franse fiscus hem beschouwen als ingezetene van Frankrijk en komt met onaangenaam hoge belastingclaims. Wat doet Jan: na een half jaar neemt hij ontslag en meldt zich de volgende dag weer aan met de naam van zijn tweede paspoort bijvoorbeeld dat van de Braziliaan Juan Rodriguez. De werkgever moet natuurlijk wel meewerken, een probleem dat Jan niet heeft als hij eigen baas is. Dit is een wat simplistische voorstelling van zaken, maar geeft de essentie weer. Een verwant probleem is dat steeds meer mensen fiscaal emigreren. Er leven bijvoorbeeld meer dan 600.000 veelal welgestelde Engelsen buiten het Verenigd Koninkrijk. In Spanje vindt je hele Engelse kolonies. Deze mensen bezoeken hun vaderland natuurlijk

regelmatig, vaak voor de volle zes maanden, langer zou ze weer belastingplichtig maken. De fiscus ziet dat met lede ogen aan en gaat steeds meer eisen stellen voordat ze iemand als niet-resident beschouwt. De Engelse emigrant mag bijvoorbeeld niet één dag slapen in een pand dat zijn eigendom is, en de termijn dat hij het vaderland mag bezoeken wordt bekort. Een tweede paspoort biedt uitkomst. Ook uit Nederland trekken steeds meer mensen om fiscale redenen weg, denk aan al die mensen die zich in België vestigen. Vadertje

Staat is natuurlijk niet blij met deze ontwikkeling en heeft maatregelen getroffen. Zo legt de Nederlandse fiscus conservatoir beslag op bepaalde vermogensbestanddelen om te voorkomen dat ze binnen vijf jaar na vertrek te gelde worden gemaakt, zonder dat de fiscus zijn deel krijgt. Na vijf jaar maakt de fiscus hier

geen aanspraak meer op. De fiscus is als de dood dat de emigrant slechts zijn fiscale zetel verhuist maar niet de eigen persoon. Zij telt de dagen dat de emigrant in het vaderland is. Een extra paspoort geeft veel bewegingsvrijheid buiten en ik zou zeggen, vooral binnen de eigen grenzen.

Bankpaspoort

Een bankpaspoort is een tweede paspoort dat vooral gebruikt wordt voor het discreet afwikkelen van bankzaken. Met de eenwording van Europa groeit de noodzaak van zo'n paspoort met de dag. De grenscontroles tussen de landen van de EU mogen dan zijn afgeschaft, met de introductie van de identificatieplicht in Nederland betekent dit dat de grens de facto bij de eigen voordeur begint. Je kan geen krant openslaan of er staan berichten in van toenemende staatstoezicht op de gewone burger: koppeling van allerlei databestanden; legitimatieplicht bij o.a. geldstorting en inschrijving bij uitzendbureaus, etc. Onder het mom van bestrijding van drugscriminelen en illegalen wordt de burger de strop om de hals gelegd.

Oplettende Nederlanders die hun bank in Luxemburg bezoeken, huren in België een auto. Dit om zowel de

Nederlandse fiscus die in Luxemburg kentekens noteert van Nederlandse auto's die in de buurt van een bankgebouw geparkeerd staan als om overvallers en dieven te misleiden. Die overeenkomst tussen overheden en criminelen zullen we nog vaker tegenkomen.

De Luxemburgse overheid staat onder grote druk van o.a. Nederland en Duitsland om hun bankwetten aan te passen. In Oostenrijk, dat zich klaar maakt voor aansluiting bij de EU, zijn de bankwetten recentelijk aangepast. Spaarrekeningen waarvan de identiteit van de houder zelfs niet bij de bank bekend is, zijn niet langer mogelijk. Er zijn nog twee kleine enclaves in Oostenrijk die die wetten niet toepassen. Over een paar jaar zal in Europa alleen nog Zwitserland, waar alle regeringsplannen voor aansluiting bij de rest van de wereld middels referenda getorpedeerd worden, als belangrijk bancaire centrum over zijn. Zwitserland is nogal arrogant en duur en bankdeuren openen zich pas bij hoge bedragen. Het blijft natuurlijk altijd mogelijk om het vermogen in off-shore companies en trusts op te bergen maar het kan eenvoudiger.

Jan de Boer, teruggekeerd in Nederland, en ontevreden met de discretie van het Europese bankwezen, neemt zijn Braziliaans paspoort op de naam van Rodriguezter hand en opent bijvoorbeeld in Luxemburg een rekening. De Luxemburgse banken wisselen inmiddels vrij gegevens uit met overheden van de EU landen, wiens burgers een rekening op een Luxemburgse bank hebben. Jan/Juan zit goed. Noch de Nederlandse noch de Luxemburgse overheid is ook maar een zier geïnteresseerd dat een of andere Braziliaan een bankrekening heeft. Dat is een zaak van de Braziliaanse overheid en iedereen weet dat het daar een zootje is. Jan is gelukkiger, rijker en vrijer met zijn extra paspoort.

Mag dit nu allemaal?

Ja en nee.

Ja, Nederland erkent het hebben van een dubbele nationaliteit. Maar de overheid is niet blij met burgers die ook nog eens twee paspoorten hebben. Dit zou het toezicht maar verminderen. Het hebben van twee paspoorten is niet strafbaar, maar bij ontdekking moet Jan wel enige vragen beantwoorden en wordt één paspoort hoogst waarschijnlijk geconfiscieerd. U bent gewaarschuwd.

Nee, het vermogen en de inkomsten die via de rekeningen van Juan lopen moeten net als nu met buitenlandse bankrekeningen gewoon aan de fiscus worden opgegeven.

Problemen met justitie

Die heeft u natuurlijk nooit. U bent tenslotte geen crimineel. Toch zou u weleens eerder met justitie in aanraking kunnen komen dan u denkt.

Het reizen zit de Nederlander in het bloed en verre reizen naar Derde-Wereldlanden zijn tegenwoordig zeer populair. Het is niet denkbeeldig dat u in een of ander Derde-Wereldland in de problemen komt. In die landen bestaat vaak een levendige straathandel in de lokale valuta. U hebt geen zin om tien maal zoveel te betalen in de winkels en besluit om de officiële wisselkoers te negeren. U wordt betrapt, of omdat men een voorbeeld nodig heeft om andere toeristen af te schrikken of omdat u de lokale gebruiken niet kent en de politieagent niet op tijd zijn tien dollarbiljet geeft. Van het één komt het ander en u ontloopt de plaatselijke bajes slechts door uw paspoort in te leveren. Hoog tijd om het tweede paspoort te laten toesturen.

Dat zijn verre streken, maar ook in Nederland loopt u gevaar om met justitie in aanraking te komen, op gebieden waar dat voorheen ondenkbaar was. De grenzen tussen civielrecht en strafrecht vervagen. Ik zal deze begrippen uitleggen voor de juridische leek. Civielrecht wordt toegepast bij conflicten tussen twee burgers. U heeft ruzie met uw huisbaas en sleept hem voor de rechter. De rechter stuurt vaak aan op een schikking, en als hij toch een uitspraak moet doen kan hij u gelijk geven of uw huisbaas. Hij kan dwangsommen opleggen, schadevergoedingen toekennen etc. Maar hij kon niet een van beide in de gevangenis gooien. Daarvoor is het strafrecht. Voor het strafrecht moet er sprake zijn van een misdrijf. Klassieke misdrijven zijn diefstallen, inbraken etc. Er zijn de laatste jaren een hoop misdrijven bijgekomen. Hierop kom ik later nog terug. In het strafrecht daagt niet de ene burger de andere voor de rechter maar wordt die taak vervuld door politie en justitie. Op het plegen van een misdrijf staat gevangenisstraf. Vrijheidsberoving wordt als een zeer zware straf gezien en dient met grote zorgvuldigheid te worden toegepast. Hiervoor zijn allerlei procedures ontwikkeld om de rechten van de verdachte te beschermen.

In de jaren tachtig kreeg justitie te maken met enkele zeer omvangrijke fraudes, waarvan de koppelbazenfraude het meest bekend is. Fraudezaken zijn voor het strafrecht vaak erg lastig te bewijzen. Zeer langdurige onderzoeken met veel mensen en geld zijn nodig. In een van die zaken liep justitie vast en een slimme procureur greep naar een civielrechtelijk middel dat sinds de

vorige eeuw in onbruik is geraakt om een onwillige verdachte tot medewerking te bewegen, namelijk: de gijzeling! Vroeger werd gijzeling gebruikt om onwillige schuldenaren tot betaling te dwingen. De schuldenaar werd opgesloten totdat hij betaald had. In een zeer geruchtmakende zaak in de jaren tachtig werd een verdachte, dat wil zeggen zonder veroordeeld te zijn, twee jaar in gijzeling gehouden. Wat begint als een noodmaatregel, eindigt als praktijk van alle dag. Een man die weigert alimentatie te betalen, omdat zijn ex-vrouw de omgangsregeling frusteert, wordt in gijzeling genomen en gaat de bak in. Omgekeerd komt ook voor: een vrouw die niet meewerkt aan de omgangsregeling wordt ook in gijzeling genomen. Een zware maatregel omdat de kinderen zonder verzorger komen te zitten. De gevangenis democratiseert, hij is niet meer alleen voor misdadigers.

Een ander uitvloeisel van de fraudezaken in de jaren tachtig, waarvan de overheid vaak de dupe was, is de introductie van het strafrecht in fiscale zaken. Wanneer u heden ten dage voor meer dan f50.000 aan onterechte aftrekposten opvoert, kunt u de bak ingaan. Dat lijkt een heel bedrag maar de tandarts die zijn nieuwe apparatuur in één jaar afschrijft in plaats van vijf jaar haalt dat bedrag makkelijk. Tussen de koppelbazen die organisaties oprichten met het enige doel de fiscus op te lichten en Renze de Vries die grote moeite deed om een slecht draaiende voetbalclub in leven te houden, liggen nog geen tien jaar. De koppelbazen kregen gevangenisstraffen vanaf één jaar en werden stinkend rijk; Renze verdiende geen cent aan zijn praktijken en kreeg acht maanden. Mocht u ooit het idee hebben uw noodlijdende bedrijf middels de fiscus op de been te houden denk aan Renze en laat de boel failliet gaan. Op zaken waarop een paar jaar geleden hooguit een boete stond, staat tegenwoordig gevangenisstraf. Geen wonder dat we een cellen-tekort hebben.

Echtscheiding

De verzorgende ouder springt er in echtscheidingszaken zeer gunstig uit. De kinderen worden hem toegewezen alsmede het huis. Ook is het inkomen voor de komende twaalf jaar veilig gesteld, vergelijkbaar met de wachtgeldregeling voor overheidsfunctionarissen,

maar dan zonder sollicitatieplicht. Al met al een kostbare zaak voor degene die het geld op tafel moet leggen zonder dat hij daar veel plezier voor terugkrijgt.

Maar er zijn nog meer nadelige kanten aan een echtscheiding. Steeds vaker worden in echtscheidingszaken door de tegenpartij beschuldigingen van incest geuit om tot een zo goed mogelijke regeling te komen en maar al te vaak met succes. In Amerika bestaan advocaten die in 70% van hun echtscheidingszaken incest opvoeren. Als u enig idee wil hebben wat uw rechtsbescherming is wanneer u van incest beschuldigd wordt, lees dan het boek 'Dubieuze zaken' van Professor Wagenaar c.s. In dat soort gevallen nemen de hulpverleners van uw ex-vrouw de plaats in van de rechter en spreken vonnis over u uit. Zelfs als een strafvervolgning niet tot veroordeling leidt, zal u toch voor alle zekerheid uw kinderen niet mogen zien. Onderzoeken naar vermeende incest duren jaren, gedurende die tijd raken uw kinderen volledig vervreemd. U denkt natuurlijk dat uw vrouw dat nooit zou doen? Wacht dan maar totdat een dozijn goedwillende hulpverleners een paar weken op haar hebben in gepraat. 'Pappa stopte de kinderen toch in bad?'. 'Nou dan!'

In Amerika bestaan advocaten die in 70% van hun echtscheidingszaken incest opvoeren.

In het bovenstaande springt de vrouw er nogal slecht uit, maar er zijn mij geen gevallen bekend waarbij in echtscheidingszaken de vrouw van incest wordt beschuldigd. Wel in andere incestprocessen. In Amerika zijn de mannen al in de tegenaanval gegaan en wordt er in incestzaken minder op geslacht gediscrimineerd.

Mocht u enige twijfel hebben over hoe slecht de kostwinnaar, zeker in vijandige scheidingen, er van af komt, dan raad ik u aan contact op te nemen met de stichting 'Dwaze Vaders'. Hier zijn ook enige vrouwen lid van, die het ongeluk hadden kostwinnaar te zijn ten tijde van de scheiding.

Nieuwe delicten

Op het moment zijn fiscus en echtscheidingszaken de meest serieuze bedreigingen voor have en goed. Maar nieuwe donkere wolken pakken zich samen boven ons

rechtsstelsel. Het is erg nuttig om de ontwikkelingen in Amerika op de voet te volgen. Nederland loopt tussen de 5 en 10 jaar achter, dus Amerika is de perfecte kristallen bol voor de Nederlandse toekomst. Ik zal wat voorbeelden geven zonder de pretentie te hebben volledig te zijn.

Milieu delicten

Bedrijven die na 1975, bijna twintig jaar gelden dus, vuilstortingen hebben gedaan dienen voor de schoonmaakkosten op te draaien. Ondanks dat die stortingen indertijd volledig legaal geschieden met medeweten van betreffende overheidsorganen. Dit is wetgeving met terugwerkende kracht, wat ten zeerste in strijd is met de algemene basisprincipes van het rechtsstelsel. Enigszins consequent doorgevoerd, betekent dit het einde van ieder menselijk handelen. Wat u vandaag doet, kan morgen verboden worden, waarbij u alsnog bestraft wordt voor wat u vandaag gedaan hebt. In Amerika loopt men tegen het probleem aan dat sommige vervuilers niet meer bestaan. Bedrijven zijn failliet verklaard of zijn beëindigd. Twintig jaar is ten slotte een lange tijd. Om toch geld op te halen stelt men nu andere bedrijven aansprakelijk, die indertijd zaken gedaan hebben met het vervuilende bedrijf. B.v. de transportonderneming die het vuil vervoerd heeft. Soortgelijke wetgeving kunnen wij in 1998 verwachten.

Handel met voorkennis.

In de VS is schatrijk zijn een misdaad. Dat artikel staat echter nog niet in het wetboek van strafrecht. Wanneer iemand in de VS erg rijk is, en hij kan niet met reeds bestaande vage regels gepakt kan worden, voert men speciaal voor hem nieuwe regels in, waarop hij veroordeeld kan worden. Dit gebeurde in de jaren tachtig met de 'junkbond'-koningen. De bekendste, Milken, werd veroordeeld op nieuw geïntroduceerde regels en moest honderden miljoenen dollars aan boetes betalen en verdween voor tien jaar achter de tralies. Onze eigen Milken, Joep van de Nieuwehuizen, ook het slachtoffer van nieuwe regels, is laatst veroordeeld tot zes maanden celstraf en een boete van f100.000. Erg soft natuurlijk, in de VS pakken ze zo iets serieus aan, maar het ziet er naar uit dat Nederland een misdaad rijker is geworden.

Opsporingsinstanties

In Amerika gebruiken opsporingsinstanties als de IRS (Internal Revenue Service, de belastingdienst) en de DEA (Drugs Enforcement Agency, organisatie voor

drugsbestrijding) Gestapo-achtige methoden. Zaken als inijkoperaties, eufemisme voor inbraak, en illegale telefoontappen zorgen bij ons nog voor enige ophef, zoals in de IRT affaire. In Amerika is dat allang legaal. Beide organisaties hebben vergaande bevoegdheden om over te gaan tot confiscatie van eigendommen zonder enige vorm van proces. De gedupeerde kan dan via langdurige en zeer kostbare processen proberen zijn bezittingen terug te krijgen. Zoals gezegd, Nederland loopt vijf tot tien jaar achter op Amerika en heeft pas een paar jaar geleden de eerste stappen gezet. Via 'kaalpluk'teams wordt het vermogen van veroordeelde drugscriminelen, dus na een proces, aangepakt. Die bevoegdheden strekken zich ook uit tot de bezittingen van familie en vrienden van de crimineel, waarbij een omgekeerde bewijslast geldt. De familie moet maar aantonen dat de bezittingen legaal gefinancierd zijn. Kijk uit met wie u praat in de kroeg! Misschien is het een drugs crimineel, waarna uw eigendommen niet meer veilig zijn.

Alles schuift op. Wat begint bij de crimineel eindigt bij de burger. Deze raakt al zijn auto kwijt bij snelheidsovertredingen, nog met een gerechtelijke uitspraak, en vanaf volgend jaar, 1995, wil justitie bij nietbetaling van verkeersboetes direct beslag leggen op banksaldi, dit zonder gerechtelijk uitspraak. De kristallen bol zegt dat vanaf 1998 routinematig telefoontaps worden uitgevoerd en post gecontroleerd op zoek naar belastingontduiking, libertarische tijdschriften en andere de overheid onwelgevallige activiteiten. In Amerika krijgen politieke tegenstanders de IRS op hun dak. In 1998 zal de overheid alle vorderingen die ze meent te hebben, wanneer niet direct betaald wordt, innen via een beslag op giro- en banksaldi. De laatste jaren maakt Big Brother grote stappen voorwaarts. U gelooft mij niet? Dan raad ik u ten sterkste aan de gebeurtenissen in Amerika op de voet te volgen. Alle idiotiën die hier tien jaar geleden volledig onbekend waren zijn in Amerika begonnen. Denk aan: incest, ongewenste intimiteiten, milieu delicten, handel met voorkennis, confiscatie van eigendommen, etc, etc ...

Tenslotte

Met het verdwijnen van de socialistische ideologie leek even de individuele vrijheid gered te zijn. Maar niets is minder waar. Een hele hutspot van ideologieën stond reeds klaar om de wacht over te nemen. Het feminisme, antiracisme, milieu, derdewereld etc. Allemaal willen ze het leven van het individu tot in detail regelen en allemaal hebben ze een hoop geld nodig om hun programma's uit te voeren en hun bureaucraten te eten

te geven. Dat geld moet ergens vandaan komen. Overheden zijn altijd op zoek naar een nationaal doel om de bevolking tot nog grotere offers voor de goede zaak te brengen. Of dat nu de criminaliteitsbestrijding is, zoals tijdens de laatste verkiezingen of het milieu bij de verkiezingen daarvoor. Als de belastingen maar verhoogd en de bureaucratieën maar vergroot kunnen worden. De Chinese communisten laten hun bevolking elke dag lichamelijke oefeningen doen om ze gezond en productief te houden. Wij worden overspoeld met propaganda om toch vooral niet te roken, niet te drinken, niet te veel te eten en vooral niet te vet, veilig te vrijen, en meer te bewegen. Je vraagt je af in wiens belang?

Het directe nut van een extra paspoort zit hem in het vrije reizen en het discreet afwikkelen van bankzaken. Voor serieuze problemen met de fiscus, ex-partner of justitie is het hebben van een extra paspoort onderdeel van een algehele strategie om vermogen en activiteiten naar het buitenland te verplaatsen. Die begint ermee met het zo zwaar mogelijk met schuld belasten van de bezittingen in Nederland. Het geld dat vrij komt wordt naar het buitenland gebracht. In een volgend stadium wordt een verblijfplaats in het buitenland gezocht. In laatste instantie worden ook alle bedrijfsactiviteiten of beroepsuitoefening naar het buitenland verplaatst. Dan is hij volledig er geworden. De pr leeft volledig vrij van iedere overheidsbemoeienis. Hij betaalt geen enkele belasting: niet op erfenissen, winst, dividenden,

inkomsten, btw of welke vorm van belastingheffing, die creatieve overheden verzinnen, dan ook. En dat alles volkomen legaal, zonder tot belastingontduiking over te gaan. Crediteuren en ex-partners hebben geen enkele vat op hem. De hierboven genoemde scherpsmisdrijven worden niet in uitleveringsverdragen vermeld. Justitie heeft het nakijken.

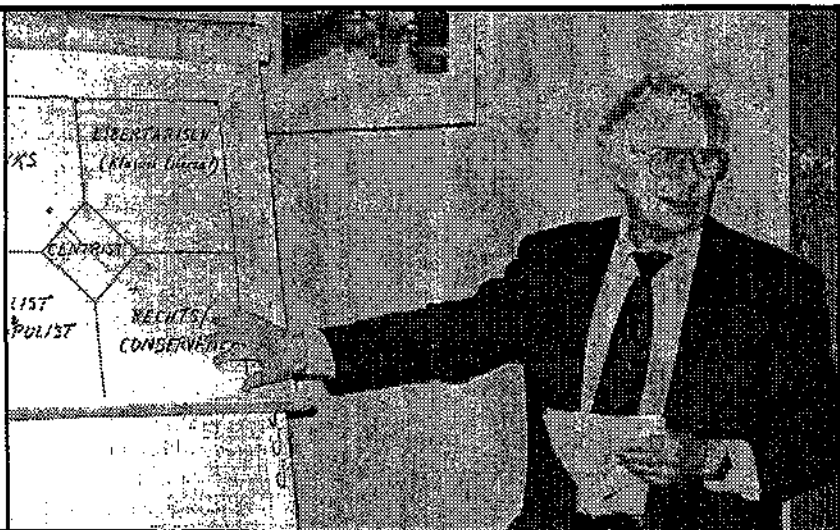
Libertariërs hebben extra reden tot zorg. Nederland staat niet echt welwillend tegenover groeperingen en partijen die andere meningen verkondigen dan de gangbare. We hebben een zekere traditie op dat gebied. Denk aan het lot van de communistische partij in de jaren vijftig, het verbieden van rechtse splinters als die van Glimmerveen in de jaren zeventig, infiltratie van de BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST in linkse bewegingen, en de behandeling van Centrumdemocraten in de jaren tachtig en negentig. Mocht de libertarische beweging enigszins in populariteit toenemen, dan zal spoedig de beschuldiging 'ondemocratisch' vallen. Iets wat de anarcho-kapitalisten binnen de libertarische beweging ook ruiterlijk toegeven. Vooral de leiders en woordvoerders zullen zich in acht moeten nemen. Niet dat ik aanraad om bij de eerste problemen de benenwaggen te nemen, maar daarop voorbereid zijn geeft wel zo'n veilig gevoel.

Anton Peeters

□

TERRA

LIBERA

Libertarisch nieuws en informatie

Hub Jongen

Wereldconventie ISIL 1994 in Mexico

De ISIL conventie in Merida, Mexico, was weer een groot succes. Het feit dat een derde deel van de deelnemers meteen weer inschreef, en een voorschot betaalde, voor de conventie van het volgend jaar, is daar een duidelijke aanwijzing voor.

Deze volgende conventie wordt gehouden in Athene in de derde week van oktober. (zie pagina 22)

Op de conventie werd gevierd dat het op 2 oktober precies 25 jaar geleden was dat S.I.L., de Society for Individual Liberty werd opgericht. Eind jaren zestig was SIL "de" inspiratiebron voor veel libertariërs. Don Ernsberger en Dave Walter waren de oprichters.

Enkele jaren geleden zijn SIL en LI, (Libertarian International) met elkaar gefuseerd tot ISIL, (International Society for Individual Liberty).

ISIL staat geheel los van de Libertarian Party. Maar toch was de recente aankondiging van Harry Browne dat hij zich kandidaat ging stellen als presidentskandi-

daat voor de LP een onderwerp van veel gesprekken. Voor praktisch alle aanwezigen was dit zeer goed nieuws.

De assistent "campaign manager" van Harry Browne, Kiana Delamare, behoorde tot de conventiedeelneemers. En zij had al het grote nieuws dat veel "prominente" libertariërs hun medewerking hebben toegezegd. Onder hen zijn de vroegere presidentskandidaten John Hospers, David Bergland en Ron Paul. Andere, ook hier bekende supporters zijn Robert Poole, Reason Magazine, Sharon Ayres, Bob Bradford, het tijdschrift Liberty, Alicia Clark, Toni Nathan. Een aantal collega nieuwsbrieven-uitgevers, waaronder JoAnn & Mark Skousen, Douglas Casey, Terry Coxon, Robert Prechter, Adrian Day, hebben zitting genomen in het "campaign committee".

Een heel interessante ontwikkeling.

Jammer, en zeer vervelend was het dat een aantal libertariërs uit Letland, Litouwen en voormalig Joegoslavië niet aanwezig konden zijn doordat diverse overheden niet wilden meewerken aan een visum.

ISIL-Seminar te Amsterdam in februari

Detraditionele bijeenkomst van de Europese vertegenwoordigers van ISIL is weer gepland voor omstreeks eind februari te Amsterdam (zeer waarschijnlijk tussen 23 en 26 februari, waarbij het seminar dan gehouden zal worden op zaterdag 25 februari. Houd die dag alvast vrij!, zie pagina 26).

Als u ideeën en/of wensen hebt voor het programma, neemt U dan contact op met het Libertarisch Centrum Nederland.

Libertarische Partij U.S.A

De LP heeft voor de komende jaren een nieuw beleid geformuleerd. Tot nu toe heeft deze partij, zoals trouwens veel libertarische instellingen, het image dat ze alleen maar "overal tegen is".

De LP gaat nu, via een aantal gerichte projecten, dit image ombouwen tot het image van een partij die "daadwerkelijk echte oplossingen aandraagt voor de problemen in de maatschappij".

Eén van die projecten is O.S.S., Operation Safe Streets. Er worden voorstellen gedaan voor acties en studies en tevens worden de plannen gebruikt om het libertarisme beter bekend te maken.

Een aantal van die plannen zouden zondermeer in Nederland en België kunnen worden toegepast:

- ❑ Volledige genoegdoening aan slachtoffers door de misdadigers.
- ❑ Pas het rechtssysteem zodanig aan dat slachtoffers de misdadigers beter kunnen vervolgen.
- ❑ Een echte gedetailleerde objectieve studie van de voordelen van het legaliseren van drugs.
- ❑ Een voorstel om geweldsmisdrijven echt te straffen.
- ❑ Een voorstel om de grondoorzaken van de misdaad aan te pakken, zoals armoede, afhankelijkheid, werkloosheid, onvoldoende opleiding.

Het zesde voorstel zal hier waarschijnlijk negatief worden ontvangen: Een op werkelijke feiten gebaseerde verdediging van het recht om wapens te mogen bezitten.

We zijn er hier wel erg ver van af. Maar zoals de formulering luidt: ".... een op feiten gebaseerde ....", is het toch interessant als het mogelijk zou zijn hier een dergelijke studie eens uit te voeren. Alleen al de gedachte dat in Zwitserland, waar in ieder huis wapens zijn, de misdaad laag is, zou daar aanleiding toe kunnen zijn.

Wereld-dictatuur!

In het bulletin Unesco Nieuws staan vaak "griezelverhalen". Zo ook weer in het nummer 3/94.

Daarin wordt gepleit voor een "Marshallplan voor Cultuur".

Eind 1995 moet het rapport klaar zijn dat de Wereld Commissie voor Cultuur en Ontwikkeling, de WCCD, zal uitbrengen aan de Verenigde Naties en de Unesco. Het werk wordt geleid door de Oud-Secretaris-Generaal Pérez de Cuéllar. Deze streeft naar een wereldomvattend "General Agreement on Culture and Development". Vier doelen worden genoemd: universele toegang tot de cultuur, beheersing van de ontwikkeling van de communicatie en andere technologieën, bescherming van de culturele omgeving met garantie voor een permanente uitwisseling, en het bevorderen van de vrijheid van creativiteit en expressie.

Afhankelijk van de achterliggende bedoeling zou alleen het laatste punt voor mij acceptabel zijn. Alle andere grijpen weer in op uw en mijn vrijheid!

Principieel ?

In Nederland is er thans (als u dit leest waarschijnlijk nog steeds!) een 'paars kabinet'. Dat betekent dat de partij die zegt dat ze voor de "vrijheid" is, namelijk de VVD, samen met de socialisten in de regering zit. Gedurende de formatie stelden veel VVD-ers dat dit niet kon en ook nooit werkelijkheid zou worden. Toch is het ervan gekomen. Wat zouden diezelfde mensen nu doen? Allemaal lid worden van de Libertarische Partij Nederland?

Oceanea

Het "Atlantis Project" dat een "New Country" wil stichten en bouwen op een drijvend eiland gaat nog steeds door. Of het echter mogelijk zal blijken dat u nog voor het jaar 2000 in dit nieuwe, vrije land kunt wonen, valt nog te bezien.

In dit stadium wordt dit vooral veroorzaakt door, uraadt het al, gebrek aan geld. Ook nu al is er veel geld nodig voor het maken van een model en het opbouwen van een project-organisatie.

In een volgende fase denkt men \$ 5 miljoen nodig te hebben. Daarna komt de echte realisatie waarvoor men denkt ongeveer \$ 1 miljard nodig te hebben.

Dit lijkt allemaal veel geld, maar als u eens naar een overheidsbegroting kijkt, valt het erg mee!

In het blad "The Pragmatist" stond onlangs een interessante beschouwing over de mogelijkheden.

Het drijvend eiland zou ongeveer 50 mijl ten oosten van Panama gaan drijven. (Probleem met Panama over de 200 mijl zone?)

In de beginfase zou het plaats moeten bieden aan tien- tot dertigduizend "inwoners". Er komt plaats voor toerisme, banken en bio-technologie. Er wordt geen belasting geheven.

Dit zou wel voor de Amerikaanse regering een reden kunnen zijn om te zorgen dat het project niet doorgaat. Bedenk eens hoeveel ze zou gaan missen aan belasting-inkomsten!

Verwezenlijking is weliswaar niet erg waarschijnlijk, maar het is ook zeker niet onmogelijk.

The Atlantis Project, 4132 S. Rainbow Blvd. #388, Las Vegas, Nevada 89103. U.S.A.

CNE, CENTRE FOR THE NEW EUROPE

Enkele maanden geleden is in Brussel opgericht het Centre for the New Europe. Het wil een "Beleids-Research-Instituut" worden en heeft als doel het promoten van "markt-georiënteerde economie en persoonlijke vrijheid, creativiteit en verantwoordelijkheid in een geordende maatschappij".

Dit lijkt een positieve aanpak. De stukken die ik tot nu toe ervan gezien heb, en de contacten die er geweest zijn, zijn zeker niet negatief. Al maak ik het voorbehoud dat ze zeker (nog?) niet helemaal libertarisch zijn. Maar het is wel gedegen "conservatief-liberaal". En dat past al heel goed in de libertarische richting.

Ik geef u hierbij enkele puntjes van de laatste bladzijde van hun brochure:

"... Terwijl de macht en de invloed van de staat gegroeid is, is datzelfde gebeurd met het gebrek aan respect voor de wet en orde. Is daar een oorzakelijk verband?"

"Het concept van gemeenschap is afhankelijk van algemeen aangehouden waardensystemen: criteria om goed en kwaad te onderscheiden, juist of onjuist. Pluralisme, beschaafd debat, persoonlijke vrijheid en menselijke waardigheid kunnen geen stand houden in een klimaat dat ofwel het bestaan van de waarheid ontkent, (nihilisme), ofwel het belang van die waarheid (relativisme) In een dergelijk klimaat zijn de basisconcepten van rationaliteit en van gedisciplineerd debat verdwenen, en het meedogenloos najagen van macht en van sektarische groepsinteressen wordt de norm".

In eerste instantie zullen "brochures" en/of "studies" worden gepubliceerd. Later komt er ook een nieuwsbrief.

We The Living (in het Russisch) van Ayn Rand

De eerste studie is: "A History of the EC/EU by a Federalist Eurosceptic" geschreven door Paul Belien.

Centre for the New Europe, Roularta Media Building
Research Park, De Haak, B-1731 Zellik, Belgium.
Tel: +32-2-467.5730.

Ayn Rand's boeken nu beschikbaar in het Russisch!

Voor het eerst komen de boeken van Ayn Rand nu beschikbaar in haar moedertaal. 50.000 exemplaren van *We The Living* (in het Russisch) zijn nu in de verkoop.

Dit is een unieke gelegenheid om haar filosofie te laten doordringen bij het Russische volk, en misschien in het bijzonder bij intellectuelen en studenten.

Glenn Cripe van het California Business Institute en Dmitry Costygin van de Businessmen's Association of Saint-Petersburg zoeken fondsen om het boek aan scholen en universiteiten beschikbaar te stellen.

Ook uw bijdrage voor dit nobele doel wordt op prijs gesteld. Elk bedrag is welkom. Voor \$ 50.- kunnen reeds enkele boeken beschikbaar gesteld worden, en krijgt u zelf ook een exemplaar. Voor bedragen hoger dan \$ 500.- kunt u een eervolle vermelding krijgen in de volgende druk!

U kunt geld overmaken aan het Libertarisch Centrum,

met vermelding van: "Ayn Rand In Rusland".

The Road to Serfdom 50 jaar oud!

Het is dit jaar precies 50 jaar geleden dat het bekende boek *The Road to Serfdom* van F.A. Hayek in Engeland werd gepubliceerd.

Naar aanleiding daarvan is een speciale 50-ste verjaardag editie verschenen met een voorwoord van Milton Friedman.

Friedman zegt: "Hayek's geweldige geestkracht, zijn morele moed, zijn heldere en altijd principiële verklaringen hebben mij zeer geholpen om mijn kennis over de betekenis en de voorwaarden van een vrije maatschappij te verbreden en te verdiepen."

Het boek is nog zo actueel dat het nu een goede tijd is om dit boek te ontdekken of te herontdekken.

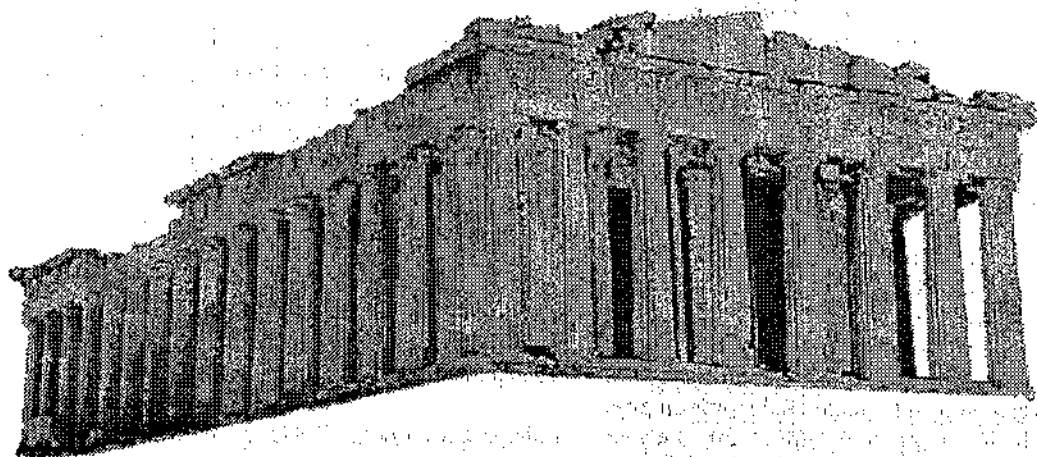
Als u het tijdig bij Laissez-Faire Books besteld, krijgt u er een kopie bij van de recensie die Henry Hazlitt in 1944 publiceerde in de *New York Times Book Review*.

Laissez-Faire Books, 938 Howard Str., 202 San Francisco, CA 94103, U.S.A. (Gebonden \$24,95, paperback \$ 10,95)

Hub Jongen □

1995 Libertarian World Convention

“The Pieces Of The Puzzle”

Deze conventie wordt gehouden in

Athene / Griekenland in de derde week van oktober 1995.

We verwachten dan “mooi” weer!.

ISIL heeft in Athene een Griekse vertegenwoordiger die de eigenaar is van **Hotel Zafolia**.

Daardoor kunnen we komen tot een fantastische aanbieding. En deze aanbieding wordt nog fantastischer voor diegenen die vroegtijdig inschrijven:

Boek vóór 5 maart

en verdien \$ 75.-

U kunt deze \$ 75.- per persoon verdienen door nu \$ 100,- of meer te storten op rek.nr: USD25.81.53.989 van Lifhas,

bij Bank Mees-Pierson & Hope
Postbus 370,
3000 AJ Rotterdam,
met vermelding “Athene”,

als korting op de normale conventieprijs van \$ 495.-

en de rest te betalen voor 1 juni.

In de prijs is begrepen:

- ❑ 5 dagen accommodatie, inclusief ontbijt
- ❑ plus banquet, speciale Excursie en veel andere extra's
- ❑ een verzameling Sprekers als nog niet vertoond op voorgaande conventies. Er zijn al voorlopige toezeggingen van:

Durk Pearson en Sandy Shaw,

Leon Louw,

Francis Kendall,

Larry Dodge,

Louk Jongen,

en er lopen al meer gesprekken.

Getracht wordt om voor of na de conventie een tocht naar de Griekse Eilanden te organiseren. Zodra meer gegevens bekend zijn, zullen we u informeren.

Stuur ons onderstaande (ingevulde) bon:
aan:

Wereldconventie Athene

c/o H. Jongen, Postbus 21, B-2910 Essen, België.

Ondergetekende,

NAAM: .....

ADRES: .....

TEL: .....

FAX: .....

Heeft overgemaakt \$..... (bedrag) op:

Bankrekening nr. USD 25.81.53.989 van Lifhas,

bij Bank Mees Pierson,
Postbus 370, 3000 AJ Rotterdam.

onder vermelding: "Athene".

HANDTEKENING: .....

VRIJ-en in de Markt

Louk Jongen

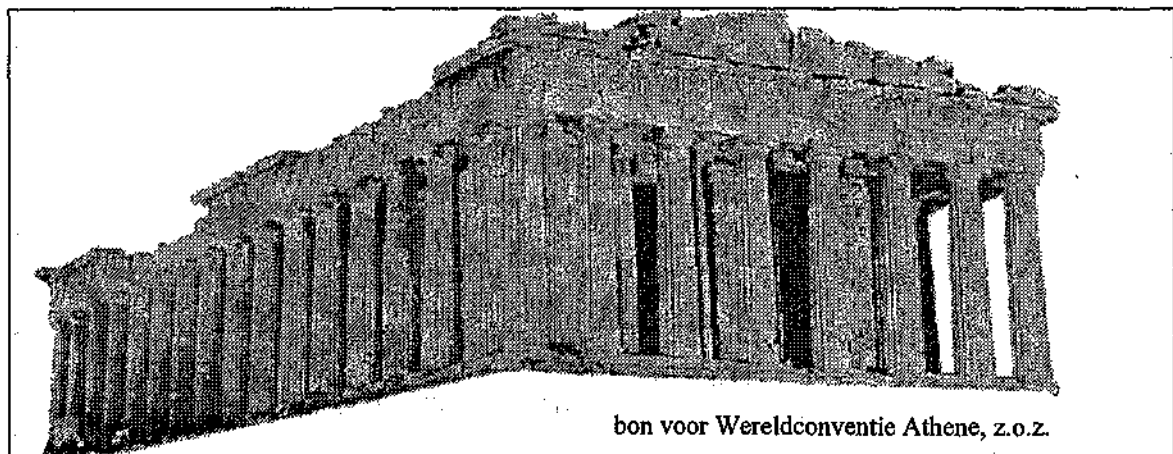
Deze keer een wat algemeen artikel, dat tevens bedoeld is als checklijstje bij de goede voornemens voor 1995. Ik ontkom er natuurlijk niet aan om een algemeen verhaal te schrijven. Ieders specifieke situatie is anders en vereist daardoor dus aanpassingen!

Personal Finance

Met dit onderwerp wordt bedoeld dat "beleggen" slechts een onderdeel van uw financiële situatie is. En, zoals u kunt lezen, pas iets dat in latere instantie aan de orde komt.

Eerst en alvorens u gaat beleggen dient beschouwd te worden:

- ❑ fiscale situatie
- ❑ doelstellingen
- ❑ uw eigen aard en situatie
- ❑ waarna pas "beleggen" zelf aan de orde komt.

bon voor Wereldconventie Athene, z.o.z.

Fiscale situatie

Hier wordt niet alleen bedoeld hoeveel belasting u betaalt en waarom, maar ook het gehele overheidsingrijpen op u. Natuurlijk is het nuttig om van dividend- en rente-vrijstelling gebruik te maken. Natuurlijk is de spaarloonregeling nog steeds aardig.

Maar dat is simpel en korte termijn. Belangrijker is de vraag of er wel een overheid bestaat die betrouwbaar is en dat altijd. De lezers van dit blad kennen het antwoord maar al te goed. Dat heeft echter als consequentie dat allerlei acties vandaag, ivm de toekomst, zoals *koopsompolissen/lijfrentes, nu sparen voor later, studieverzekering voor de kinderen*, in een heel ander daglicht komen te staan.

- Nu een koopsompolis aanschaffen lijkt fiscaal heel gunstig maar bij de latere uitkeringen wordt u vermoedelijk wel voor 60% belast. Persaldo maakt u jaarlijks netto 6%. Is dat voor u een goede beloning voor 15-20 jaar uw geld kwijt te zijn?
- En stel u heeft een leuk pensioen en lijfrente-kapitaaltje opgespaard. Wie komt er dan het eerst voor AOW-bepanking in aanmerking: u of uw buurman die "niets" gespaard heeft?
- Zo'n zelfde vraag kunt u voor een studieverzekering stellen: welke kinderen krijgen ooit nog een studiebeurs? Zij, wiens ouders wat gespaard hebben, of zij, wiens ouders dat niet deden?

Samengevat, de (latere) fiscale gevolgen van acties vandaag zijn minstens zo belangrijk en hebben gevolgen voor uw beleggingskeuzes vandaag.

Doelstellingen

Zelfs in een veilige "overheids-" baan, of in een managementpositie met 15 jaar carrière, bent u tegenwoordig niet zeker van uw positie. Financiële onafhankelijkheid, bijv. door een of meerdere jaren leefgeld achter de hand te hebben is daarom dus best aan te bevelen als doelstelling.

Iemand anders wil wellicht op 50, 60 of 70 ophouden met werken. Dan moet hij/zij daar wel zo vroeg mogelijk aan beginnen te regelen.

En wil je dan een huis in Zuid-Frankrijk of een hacienda in Zuid-Amerika: begin dan nu met hieraan te werken.

Maar onder doelstellingen vallen ook zaken als het plannen van verzekeringen, onafhankelijk van zaak, testament en de eventuele financiering en (voogdij)kinderen. Trouwens, weet uw partner alles van dit soort zaken?

Uw Aard en Situatie

De weduwe met 4 studerende kinderen is in een andere situatie dan de jonge vrijgezel die een enorm salaris wegens uitzending naar Nigeria verdient (waar hij zijn geld ook nog niet eens kan uitgeven). Echter, misschien is de weduwe wel goklustig ingesteld en de vrijgezel die zich veel speculatieve beleggingen kan veroorloven is juist erg conservatief/voorzichtig.

Ken uzelf en begin pas met beleggen nádat u de voorgaande punten de revue hebt laten passeren.

Nog een tip: besteed per week 1 uur aan voornoemde zaken. Het is toch raar dat velen ontzettend veel tijd aan hun carrière of tuin, etc., wijden maar vaak geen tijd hebben om dit soort belangrijke zaken te ontwikkelen.

Louk Jongen

■

SEMINAR AMSTERDAM

25 FEBRUARI 1995

Het wordt bijna een traditie dat we op het laatste weekend van februari een seminar organiseren.

Ook in 1995 zal dat weer het geval zijn.

Op dat weekend is ook een vergadering van de Europese vertegenwoordigers van ISIL.

Vandaar dat het seminar in het Engels wordt gehouden. We kunnen dan tevens gebruik maken van sprekers uit verschillende Europese landen.

Aan de organisatie, lokatie en het programma wordt nog gewerkt. We zullen u daarover in het volgend nummer van de Vrijbrief meer gegevens verstrekken.

Reserveer nu reeds Zaterdag 25 Februari 1995!!

Ook organiseren we traditiegetrouw 's avonds weer een **gezellig gezamenlijk diner**.

INFORMATIE

Stichting Libertarisch Centrum

De Stichting Libertarisch Centrum streeft de verspreiding van het libertarisme na. Het libertarisme is een politieke filosofie die gebaseerd is op individuele vrijheid. Het individu heeft het recht om met zijn leven, lichaam en eigendom te doen en te laten wat hij wil. Individuele vrijheid houdt daarom zowel persoonlijke als economische vrijheid in. Geen enkel individu of collectief mag geweld, dwang of fraude initiëren tegen een ander of zijn eigendom. Elke samenwerking tussen individuen is dan gebaseerd op vrijwilligheid. Geen wet mag vrijwillige samenwerking verbieden. Het libertarisme volgt deze principes consequent. De Stichting Libertarisch Centrum is geassocieerd met de International Society for Individual Liberty.

Secretariaat Libertarisch Centrum:

Libertarisch Centrum Nederland:

Fazantenkamp 818

3607 EB Maarssebroek

Tel. 03465-64994

Libertarisch Centrum België:

Herentalsebaan 109

2100 Deurne

Kring Zuid-Holland

contactpersoon Arie in't Veld, tel. 071-895868

Elke derde vrijdag van de maand vanaf 20.00u.

Kring Amsterdam

contactpersoon Toine Manders, tel. 020-6451176

Elke tweede vrijdag van de maand vanaf 20.00u.

Overige Kring-activiteiten

informereren bij J. Otto Vrijhof, tel.&fax. 030-290241

Libertarisch Centrum België

Elke eerste woensdag van de maand. Meer informatie hierover bij secretariaat.

Libertarisch Studiecentrum

Om de zes weken een bijeenkomst te Antwerpen.

Meer informatie hierover bij secretariaat.

Bijeenkomsten:

Kring Roosendaal

contactpersoon Hub Jongen, tel. 01654-1695

Elke derde dinsdag van de maand van 18.00u tot

20.00u in Hotel Central te Roosendaal

AGENDA

9 december	Kring Amsterdam	25 februari	Internationaal ISIL-seminar te Amsterdam (zie aankondiging op pagina 26)
16 december	Kring Zuid-Holland		
20 december	Kring Roosendaal	17 maart	Derde Hayek-symposium te Gent, georganiseerd door het Ludwig von Mises Instituut en de Stichting Markt en Vrijheid i.s.m. de Rijksuniversiteit Gent. Meer info volgt in volgende Vrijbrief.
13 januari 1995	Kring Amsterdam		
17 januari	Kring Roosendaal		
20 januari	Kring Zuid-Holland		
10 februari	Kring Amsterdam	oktober	ISIL-wereldconventie te Athene (zie aankondiging op pagina 22)
17 februari	Kring Zuid-Holland		
21 februari	Kring Roosendaal		
23-26 februari	Jaarlijkse bijeenkomst te Amsterdam van de Europese vertegenwoordigers van de International Society for Individual Liberty		Voor meer informatie over bovenstaande activiteiten of voor algemene informatie kunt u terecht bij het secretariaat van het Libertarisch Centrum of bij de diverse contactpersonen. Zie hiervoor deze laatste bladzijde.